

BÉKÉS VÁROS INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Vezetői összefoglaló

Békés Város Önkormányzata megbízásából készítette:
MTA RKK ATI Békéscsabai Osztálya, 2008. április

A dokumentum-készítés előzményei

Békés Város a Dél-Alföld Fejlesztési Operatív Program (DAOP) keretében kíván pályázatot benyújtani a „**Kistérségi székhelyek integrált fejlesztése**” témában (DAOP 2007-5.2.1./A) a Belváros integrált fejlesztésére. E hosszútávú cél eléréséhez vezető út egyik lépését jelentheti egy elnyert támogatás, melynek keretében a Város megoldhatja a kistérségi szintű közszolgáltatások koncentrált elhelyezését, a hivatásforgalom optimális levezetését, valamint a Belvárost érintő közlekedési terhelés arányosabb szétterítését.

A beadandó pályázati dokumentáció részét képezi az ún. „Integrált Városfejlesztési Stratégia” (IVS) elkészítése, melynek elkészítését Békés Város Képviselőtestülete (Mebízó) nyílt pályázaton hirdette meg, s az ajánlatok beérkezése után a Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézet (MTA RKK ATI) Békéscsabai Osztályával (Tervező) került sor a szerződéskötésre. Az eredeti kiírás szerint a pályázatok beadási határideje 2008. április 29. lett volna, ám a Központi Statisztikai Hivatal (mint adatszolgáltató) kapacitás problémái miatt a leadási határidő május 19-ére módosult. Ezzel párhuzamosan a Tervezővel kötött szerződésben foglalt határidőt is rugalmasan kellett kezelni, mivel a Helyzetelemzéshez szükséges adatok biztosítása a várt (és ígért) február végi határidő helyett március közepére teljesült csupán. A Mebízó jelezte a Tervező felé, hogy a 2008. április 24-i Képviselőtestületi ülésen szándékozik az elkészült dokumentumokat tárgyalni, ezért – a postázási határidő figyelembe vételével – április 17-ét jelölte meg a vitaanyag leadása dátumaként.

A munka módszertana

A beadandó teljes pályázati dokumentáció részét képezi az ún. „**Integrált Városfejlesztési Stratégia**” (IVS) elkészítése, mely a pályázatra benyújtandó anyag kötelező mellékletét képezi. Ez a stratégia egy fejlesztési szemléletű dokumentum, mely középtávon (7-8 éves előretétekintés) mellett keretét képezi a városon belüli területi alapú és szemléletű tervezés megerősítésének, az egyes városrészekre vonatkozóan megvalósítani kívánt célkitűzések megfogalmazásának és érvényesítésének. A városfejlesztési dokumentumok eddigi rendszerében a hosszútávú (15-20 éves időtávra szóló) Városfejlesztési Koncepció és a pályázatokra előkészített projekt ötletek (1-3 évre szóló beavatkozások) között nem volt érdemi kapcsolat, hiszen a Koncepció nem tartalmazott számszerűsíthető célokat, általánosságban megfogalmazott céljai csak iránymutatásra voltak alkalmasak, nem adtak fogódzót a város vezetése számára a pályázatok fontossági sorrendjének megállapításához, a döntések megalapozásához. Az IVS célja, hogy a Koncepció célkitűzései és az

BÉKÉS VÁROS INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

Akcióterületi Terv (ATT) közötti hiányzó kapcsolatot biztosítsa, s segítse a hazai városokat az Európai Unió városfejlesztési és városrehabilitációs célú források elnyerésében.

Az IVS elkészítésének pontos módszertanát a „**Városrehabilitáció 2007-2013-ban – Kézikönyv a városok számára**” című dokumentum¹ tartalmazza. Ennek megfelelően az IVS két léptékben kell, hogy foglalkozzon a város helyzetének értékelésével: összesített városi szinten, valamint városrészi szinten (utóbbiak meghatározása egy többlépcsős, a helyi szakértők, a dokumentum készítői és a KSH, mint adatszolgáltató munkatársai egyeztetése nyomán kerültek lehatárolásra). A városi szintű elemzés ki kellett, hogy terjedjen:

- A város szerepének meghatározására a településhálózatban, az „**Országos Területfejlesztési Konceptióban**” (OTK, 2005) megalapozott policentrikus városfejlesztési célkitűzésekhez kapcsolódóan, illetve a város szerepének meghatározására a szűkebb és tágabb térség településállományában;
- A város gazdasági helyzetének meghatározására: különösen a gazdaság ágazati szerkezete, a vállalkozások helyzete, a kutatási és fejlesztési (K+F) tevékenység helyzete, a turizmus lehetőségei, a helyi gazdaságfejlesztés eszközei, az információs társadalom megjelenése, illetve a külső elérhetőség témaköreiben;
- A város helyi társadalmának bemutatására: különös tekintettel a demográfiai jellemzők alakulására, a képzettség-műveltség területére, a munkanélküliség-foglalkoztatás problémáira, a népesség egészségi állapot jellemzőire, a jövedelmi helyzetre;
- A természeti és épített környezet állapotára: kiemelten a műemlékek és helyi építészeti értékek, a természeti értékek, a lakásállomány mennyiségi és minőségi mutatóira, valamint az infrastrukturális ellátottság fő elemeire;
- A közszolgáltatások helyzetére: különösen az oktatás-nevelés, az egészségügy, a tömegközlekedés, a közigazgatás, a szociális ellátás, a hulladékgyűjtés, valamint a közművek helyzetére.

A Helyzetértékelés (illetve a városrészi helyzetelemzés) szempontrendszerére a Kézikönyvben előzetesen megadott adat- és mutatórendszert kellett használni, illetve adott esetben kiegészíteni új, a város szempontjából fontos és releváns indikátorokkal. A városrészi szintű elemzés adatbázisául a Népszámlálás 2001-es év adatai állnak rendelkezésre, valamint azok a Polgármesteri Hivatal által gyűjtött egyedi adatbázisok, melyeket a Kézikönyv mutatórendszere alapján kötelezően elő kellett állítani. (Az IVS készítői ezúton szeretnének köszönetet mondani a Hivatal minden munkatársának, akik többletfeladatot elvégezve segítettek a dokumentum elkészültét!)

A Helyzetelemzést követően – a Kézikönyv útmutatásai alapján – az erősségeket, gyengeségeket, lehetőségeket és veszélyeket bemutató SWOT-analízis készült a város egészére, valamint a városrészi helyzetelemzések után e szintre is. A SWOT alapján,

---

¹ A Kézikönyv az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium Területfejlesztési és Építésügyi Szakállamtitkárságán, a Regionális Fejlesztési Programok Irányító Hatóságával együttműködésben készült. Közreműködő szakértők voltak: a Vitalpro Kft., a Városkutatás Kft., valamint a Városfejlesztés Zrt. (Budapest, 2007. október 5., 137. oldal)

BÉKÉS VÁROS INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

valamint „**Békés Város Településfejlesztési Konceptiója**” felhasználásával megfogalmaztuk a város hosszútávú jövőképét, kijelöltük az általános hosszútávú célt, a középtávú tematikus célokat, s utóbbiakhoz indikátorokat rendeltünk. Az IVS sajátossága, hogy a célrendszer harmadik szintjén a városrészekre megfogalmazott célokat kellett definiálni rövid (1-3 éves idő-)távra, melyeket számszerűsített indikátorokkal kellett alátámasztani.

Külön fejezet foglalkozik az IVS belső és külső koherenciájával és konzisztenciájával, azaz a hosszútávú településfejlesztési koncepcióval és településrendezési tervvel való összhang meglétével, a célrendszerek egymáshoz való illeszkedésével, a tágabb térség fejlesztési elképzeléseivel való harmonizáció megjelenésével, a szegregációs folyamatok leküzdésére tett erőfeszítések meglétével, valamint a környezeti állapot, általánosabban a környezeti fenntarthatóság problémakörével.

Az IVS feladata, hogy a következő évekre meghatározza a város által fejleszteni kívánt ún. „akcióterületeket” (városenként legfeljebb 8-10 db), melyeken tényleges fejlesztések fognak a közeljövőben elindulni, pályázati szándék van a városban a fejlesztési projektek beadására, előkészítés alatt álló tervek vannak a felmerülő problémák kezelésére. Ezek kijelölését a Tervezők helyi szakértők bevonása mellett, a KSH adatszolgáltató munkatársaival való többlépcsős egyeztetési folyamat eredményeként határozták le.

Az IVS részét képezi a város „Ingatlangazdálkodási terv”-ének elkészítése, a városrehabilitációs célokat szolgáló egyéb (nem fejlesztési jellegű) tevékenységek bemutatása: különös tekintettel a tervalku folyamatára, a marketing stratégia állapotára, a városi ösztönző rendszerek (városrehabilitációs célú) bemutatására. Külön figyelmet kellett fordítani a partnerség bemutatására, a szervezeti rendszer állapotára és alkalmasságára a fejlesztési célok megvalósítása kapcsán, a településközi koordinációs mechanizmusra, valamint ki kellett dolgozni a stratégia megvalósulásának monitoringját is.

Az IVS-hez szükséges adatok egy (nagyobb) részét a KSH Megyei Statisztikai Évkönyveiből, a T-STAR adatbázisból, a KSH Területi Statisztikai Évkönyveiből, valamint a 2001-es Népszámlálás Békés megyei köteteiből állítottuk össze, emellett egyedi gyűjtésű adatokat is felhasználtunk. A KSH-tól a Népszámlálási adatok városrészi és akcióterületi, valamint a társadalmi szegregáció által érintett ún. anti-szegregációs területekre aggregált adatait kellett beszereznünk, melyet többszöri egyeztetés után kaptunk meg március közepén.

Az IVS mellékleteként a Tervezők vállalták fel az „Anti-szegregációs Terv” (ASZT) kidolgozását, az anti-szegregációs szakértő igénylését, a vele való egyeztetés szervezését is. Az „**Egyenlő Bánásmódról és az Esélyegyenlőség Előmozdításáról**” szóló 2003. évi CXXV. Tv. 35.§-a szerint a települési szintű esélyegyenlőségi program feladata, hogy elemezze a településen élő hátrányos helyzetű csoportok helyzetének alakulását, meghatározza e célcsoportok esélyegyenlőségét elősegítő célokat. E program tartalmazza a

BÉKÉS VÁROS INTEGRÁLT VÁROSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

helyi közügyekkel és a települési önkormányzat által ellátott feladatokkal kapcsolatos célokat, megvalósításuk forrásait, végrehajtásuk tervezett ütemezését. E törvény szellemében a helyi esélyegyenlőségi tervnek a lakhatás, a szociális szolgáltatásokhoz való hozzájutás, valamint a helyi infrastruktúrához való hozzáférés esélyét kell előmozdítania. A most kidolgozott ASZT egy fontos részét képezi a lokális esélyegyenlőségi programnak, területi dimenzióban vizsgálja az esélyegyenlőségi problémák meglétét az adott településen. Célja, hogy felmérje azokat a területeket, ahol a szegregáció már elindult, vagy ahol előrehaladott állapotban van, s kidolgozzon a területi szegregáció oldására irányuló programokat. Az ASZT szerkezetét és tartalmát a Kézikönyv szabályozza, ennek keretében a dokumentum fontosabb egységei:

- Helyzetelemzés az alacsony státuszú népesség területei koncentrációjáról a város egészének tekintetében;
- A roma népességet magas arányban koncentráló városi szegregátumok, telepek, telepszerű képződmények helyzetének elemzése;
- Anti-szegregáció program kidolgozása, különös tekintettel: a lakhatási integrációt biztosító eszközökre, a mobilizációs programra, az oktatási integráció biztosítására a gyermekek számára, az érintett népesség foglalkoztatási helyzetének javítására, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítására.

Az ASZT keretében kell bemutatni a jelenleg futó anti-szegregációs programokat, a nem szegregált városrészi programok esetében a szegregáció ellen ható lépések tervezését, megvalósítását.

Az ASZT elkészítése és véglegesítése során a Tervezők munkáját a Szociális és Munkaügyi Minisztérium által kirendelt szakértő mentorálja (azaz követi végig a Terv kidolgozását, véleményezi a tartalmát, ellenőrzi a Kézikönyvben foglaltak megjelenítését, értékeli az IVS és az ASZT harmonizálását, s végezetül ellenjegyzí a Képviselettestület által már elfogadott dokumentumot). A személyes egyeztetés során derült ki, hogy a mentorálási folyamat nem ér véget a dokumentum aláírásával, hanem a projekt megvalósítása során folyamatosan sor kerül az anti-szegregációs célok megvalósulásának ellenőrzésére. A személyes elemzés során a szakértő – a neki előzetesen megküldött munkaközi anyagok alapján – kifejezte, hogy mind az ASZT tartalma, mind harmonizációja az IVS-sel megfelelő, az anti-szegregációs törekvések világosan megjelennek a dokumentumokban.

Békéscsaba, 2008. április 15.

Nagy Gábor
témavezető